

КОМИТЕТ ОБОРОНИ ОБРЯДУ І ТРАДИЦІЙ
УКРАЇНСЬКОЇ КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ В КАНАДІ

ЧУЖИНЕЦЬ В ОБОРОНІ
УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕРКВИ

Торонто, Онтаріо
1966.

«Гірше ката свої діти її розпинають».

Т. Шевченко

ЗАМІСТЬ ВСТУПУ

Передаємо нашій громаді незвичайно цікавий документ, що мабуть, надовго залишиться світлим моментом у мало що не тисячолітній історії нашої страдальної Церкви.

Мова йде про лист о. Клейтона Барклі, відважного і чесного оборонця Української Католицької Церкви. Автор цього листа є шотляндцем, і, як на іронію долі, він обороняє нашу церкву перед українськими священиками, (та мабуть не тільки перед священиками) з гореславного з'їзду у Вінниці. Чимало злобних сил діє сьогодні проти нашої Церкви, першої лінії оборони нашого духовного, морального і культурного життя. У листі о. Барклі всі змовники дістали добру і гідну відповідь.

Ми цінимо о. Барклі за його відвагу і сміливість. Він скав зав своє слово в часі, коли чимало навіть наших передових людей злякалося і мовччи придавлялися жахливим експериментам «реформаторів» і інших руйнників.

У цій заляканій мовчанці пролунає відважний голос чужого нам походженням, але близького духом і серцем чоловіка.

Бадьорий голос надії, голос справжньої віднови, голос віри в свої сили. За цей виступ, ми як спільнота і як окремі одиниці, повинні бути о. К. Барклі глибоко вдячні.

Нехай Добрий Господь і Пречиста Діва, опікунка нашої Церкви, благословляє дорогоого нам о. Барклі усім своїм добром.

Яр. Ч.

**ВІДКРИТИЙ ЛИСТ ДО ВСЕЧЕСНІШИХ ОТЦІВ:
М. БОСОГО, О. КУХАРИКА, В. КОСТЮКА, Я. і Е. РУДАЧЕ-
КІВ, М. ГРЕЩУКА, В. ВАСИЛИШИНА, В. ДЗЮРМАНА, І.
ТАТАРИНА, Е. КРИШТАЛОВИЧА, І. ВОРОНИ, А. МУЗИКИ
і А. ЛУГОВОГО.**

Всечесні і Дорогі Отці!

Недавно я отримав п'ятисторінковий документ, підпісаний Вами всіма, з запрошенням додати мое прізвище. В цьому документі дискутується багато проблем, перед якими стоїть Українська Католицька Церква в Канаді, критикується багато речей, а одночасно пропонується деякі зарадчі способи. Дозвольте мені тепер висловити мою особисту думку про цей документ, як Вашому братові у службі для Ісуса Христа.

1. Перш за все, дозвольте мені сказати, що я признаю в цьому документі щирі турботи його авторів про добро Української Церкви так, як і їх правдивий острах перед проблемами, які виринають. Але я мушу одночасно сказати, що я незвичайно розчарований способом постання цього документу...

Без відома наших українських єпископів, які виїхали до Риму (плянувати усучення Української Церкви) і без відома генеральних вікаріїв, у Вінніпегу відбулася таємна зустріч. Ця зустріч не відбулася у церкві, так що я сумніваюся, чи для відкриття цього приватного «екуменічного собору» була відправлена святочна Літургія, або молебен...

Ми, священики, є учасниками повноти ласки священства наших єпископів, і діючи без них, можемо справді лише дуже мало доконати. Я порадив би Вам, Отці, дбайливо простудіювати Соборові декрети у відношенні до ролі єпископів і священиків в житті Церкви!

Я звернув увагу, що на першому місці Вашого документу ви кажете: «Відкрита дискусія і контролерсія є корисна». А де ж була відкрита дискусія на Вашому зібрannі? Чому такі важливі справи не були винесені перед єпископів і не були продискутовані священиками на звичайних дієцзійних конференціях?

Одною зі справ, що їх ясно визначив Собор, є те, що священики мусять навчитися співпрацювати в гармонії із своїми єпископами... колегіяльна праця! Неавторизовані зібран-

ня священиків звичайно зроджують незадоволення а часто легковаження авторитету Церкви.

2. Щодо проблем, які Ви дискутуєте, пункт за пунктом:

Перше, ви кажете, що образ Української Церкви є поганий. Можливо, що деякі канадські українці є надто націоналістичні, але важко сказати це про всіх! Я є шотляндського походження і дякую Богу, що Канада не стала ще великим «перетоплювальним кітлом», в якому моя родинна спадщина пішла б у забуття. До зовсім недавніх часів ідентифіковано більшість імігрантів небританського походження як «форінерс» (чужинців), особливо робили це англомовні громадяни. Але це не має нічого спільногого з церквами. Поляки, італійці і німці є або римокатоликами або протестантами, але це не охороняє їх від того, що їх недолюблюють як «форінерів»...

Нормально, особи неукраїнського походження, не належать до Української Католицької Церкви. Ті, що належать, це вийнятки. Чи маємо перевернути цілу Українську Церкву догориногами, щоб пристосуватися до кількох одиниць? Проповіді бувають тепер виголошувані англійською мовою, а якщо б наші священики більш відповідно поучували тих, що їх приймають до Української Церкви (що часто буває занедбуване), то такі особи швидко повинні чутися під час Літургії за українським обрядом як дома. Якщо, як Ви кажете, образ Церкви є поганий, то на всякий випадок це не є тому, що вона має називати «Українська», а радше через недостаточні зв'язки з вірними і брак вишколення та інструкцій.

Я не бачу, щоб слово «український» було більше «форін» (чуже) як «грецький» або «візантійський», які також мають в собі географічні визначення.

3. Ви нарікаєте на уживання старослов'янської мови в Літургії. Чи ж наші українські єпископи тільки-що не постановили в Римі уживати модерну українську мову? Чи вони не дали вже повновластей для її уживання в деяких частинах Літургії? Чи вони не говорять нам вже від довшого часу, що ця зміна буде поступати?

Щодо вживання англійської мови: в теорії, з точки погляду візантійської традиції не може бути проти цього великих заперечень. Її обмежене вживання при деяких нагодах (напр. коли богослуження відправляється для чисто англійської громади іншого обряду) може навіть бути корисним для познайомлення цих людей з красою українського обряду. Але

Українська Католицька Церква займає дуже важливу історичну позицію, і загальне закинення української мови в ній може мати **катастрофальні наслідки** (напр. новий схизматичний рух, дальнє відчуження від православних українців)... Що всі священики повинні вчитися плавно говорити англійською або французькою мовою — це ясне!»

4. Аргумент, що так багато осіб покинуло Церкву (Українську Католицьку) з причини труднощів з мовою, на мою думку, є **великим спрощенням проблеми**. Ті, що «покидають» церкву завжди шукають за претекстами, щоб оправдати своє почуття вини. Якщо б вони не мали мови, щоб критикувати, то вони знайшли б щось інше. Адже не було масового відходу від римокатолицької Церкви тому, що люди не розуміють латини.

Мій власний особистий досвід каже, що більшість молодих мужчин і жінок, які втратили свою мову, жаліють цього, коли стануть зрілими, і можливо почали б вчитися її заново, якщо б мали якусь практичну нагоду. Підростки звичайно бунтуються продовж якогось часу проти всього, що пахне дисципліною або труднощами, але здебільшого поборюють таке наставлення, коли осягнуть зрілість. Я переконався (а як капелян шпиталя стрічаю українців з цілої провінції), що українці (також французи), які чують нехіт до своєї мови, є тажик мало освідомлені щодо релігії, походять з мало релігійних (непрактикуючих) родин або мають почуття вини, що каже їм йти проти католицької Церкви.

Деякі з наших вірних (обох обрядів) не мають ніякого поняття про релігійні справи. Я часто стрічав батьків, що дозволяють своїм дітям іти до не-католицьких церков на науку релігії, тому що вони «мешкають надто далеко від католицької церкви» або тому що там наука відбувається англійською мовою... так як би цього не було ніде в католицьких школах!

Часто також українські батьки посилають своїх дітей до римокатолицьких шкіл, бо хочуть дати їм добре християнське виховання. Тут діти прив'язуються до римо-католицького обряду та ментальності і часто відмовляються вже ходити до своєї власної церкви... навіть коли латинські священики їх до цього заохочують.

5. Тут я хочу сказати дещо про шкільну проблему. Викажете, що ви є за школами в українському обряді. Я також!

Я багато разів говорив про це з різними українськими священиками і світськими людьми, але мені було дивно, що я знаходив у них мало симпатії для цієї справи.

Один із священиків, що підписав цей документ, вибудував недавно нову дорогу церкву. Пригадую собі, я говорив йому, що краще було б збудувати наперед школу. Його архітект казав, що стару церкву можна б побільшити, відреставрувати і уживати ще добрих кілька років. Я переконував та-ко ж одного з парафіян цього священика, щоб він запропонував на одному з засідань комітету будову школи. Він зробив це, але не знайшов ніякої підтримки.

Знаю також іншого священика у Вінниці, якого Митрополит просив подумати про будову школи, поки почне будувати нову церкву. Чи він послухав свого єпископа?.. Маємо ще одну велику церкву, але й далі не маємо школи!

Я, особисто, думаю, що понад всякий сумнів в такій спільноті, як ми живемо, українська католицька шкільна система є єдиною розв'язкою проблеми збереження мови і обряду. Втрата української мови означає також втрату багато такого, що є справді християнським і візантійським... Чи ви чули колинебудь, щоб англомовний українець поздоровив кого «Глорі ту Джізус Крайст!» або «Кріст із борн!»? (Слава Ісусу Христу або Христос раждається).

6. Відносно покликань: Ваші рекомендації добри. Але чи наші єпископи не почали вже здійснювати багато із ваших сугestій? Потреба духовної семінарії українського обряду є, розуміється, очевидна. Її брак є, мабуть, основною причиною проблеми, яку ми дискутуємо.

7. Ваші сугestії щодо фінансової ситуації священиків є справді добри. Я зовсім на них погоджуєсь.

8. Ваші обвинувачення української католицької преси, на мою думку, є не справедливі. Звичайна річ, що ці часописи мусять служити двом завданням: інформувати про церковні справи, але також (і то що раз більше) правдиво інтерпретувати політичні події, що відносяться до українців.

Завважа про «окремий часопис для наших англомовних вірних в Канаді» є справжньою недоречністю, бо ж один із священиків, що підписали цей документ є редактором англійської частини «Поступу». Щодо цієї частини я дуже розчарований, бо в ній дуже мало можна знайти такого, чого не мо-

жна б знати в інших, латинського обряду, часописах... і то часом на два тижні раніше.

Я бачив в цьому часописі статті про «свячену воду», про «ангелів-хоронителів» і про «молитву швайцарських пастухів», але не пригадую собі, щоб я читав там щонебудь про ікони, іконостас, акафисти або інші справжні візантійські релігійні притаманності. Не можна любити того, чого не знаємо... і саме наші українські вірні потребують більше, як чого, знати свій власний обряд та його значення, якщо мають його любити і зберігати!

9. Читаю, що Ви, Отці, кажете у своїх висновках (ст. 5): «Ці могутні сили, що змагають до змін і обнови, потребують КЕРІВНИЦТВА». Я заскочений тим, що Ви не бачите логічного висновку із цієї завваги. Керівництво мусить іти від собору єпископів, які рахують на співпрацю своїх священиків. Без єпископів не може бути НІЯКОГО керівництва!..

10. У висліді, хочу висловити своє розчарування, що Ви не зуміли вказати на одну, найболючішу проблему Української Католицької Церкви. Цю проблему дуже тактовно підкреслив Його Святість Папа Павло VI у своєму зверненні до українців з нагоди інвестиції Кардинала Йосифа в Римі. Він просив, щоб українці змагали до єдності поміж собою! Українську Церкву переслідує постійна небезпека схизми або розколів усередині Церкви...

Навіть тепер є священики, які отверто нехтують розпорядками своїх єпископів, які відправляють св. Літургію і інші богослужження способом незгідним з приписами Церкви. Один священик пропускає це або те, тоді, коли його сусід пропускає щоінше, при чому часто оба не мають слушності! (Як один священик завважив: «Це ще чудо, що вони не пропускають освячення Дарів»). Є деякі священики, що ставлять вище латинський обряд над свій власний, та критикують і кепкують собі з тих священиків, які є вірні правильним візантійсько-слов'янським традиціям, та називають їх «православними» або «москалями». Чи ми не повинні пам'ятати, що навіть коли Росія переслідує Українську Церкву, то все одно російська Церква дісталася свою Літургію від Київської Митрополії в Україні? Чи маємо бути такими дітваками, щоб латинізувати Візантійський обряд тільки тому, що російська Церква його дбайливо зберігає?

На жаль, багато українських священиків, мабуть, не здають собі справи з того, що вони, як члени найбільшої Католицької Церкви візантійського обряду несуть відповідальність за всіх наших нез'єдинених православних братів, і то не тільки за тих, що належать до слов'янської культури. Одною з великих перешкод на дорозі до об'єднання з ними є бастардизація католицьких Церков східного обряду, що їх православні називають «уніяцькими». Деякі з цих обрядів такі здеформовані, що ледве можна їх розпізнати. Введені зміни не є знаком поступу. Латинізовані ризи, облатки, приклякання, фігури замість престолів і т.п... чи це крок уперед?

Існують офіційно затверджені правила відправи св. Літургії та інших богослужень в Українській Церкві. Вони є правдиво візантійські, хоч мають виразну українську закраску. Іконостаси є конечні і безумовно вимагані. Але деякі священики не хочуть мати їх у своїх церквах, бо «вони їх не люблять». Відколи то священикам дозволено **встановляти собі власні закони?**

Шо ми робимо, мандруючи довкола престола при неіснуючому іконостасі? Ціла церемонія візантійського обряду втрачає свій смисл без нього. Коли відкинете іконостас, то мусите відкинути і Малий та Великий Вхід. Як можна входити через неіснуючі двері?

Закони Української Церкви відкинули практику уживання наперед приготованих і сушених «гостей», уживання дзвінків під час Літургії, ступенів під престолом, органів або гармоній, фігур... все це не має місця у візантійському обряді. Дехто ці приписи докладно зберігає, але інші їх просто ігнорують!

Православні Церкви по всьому світі згіршені таким непошануванням того, що вони вважають святым, і зі зневагою глядять на т. зв. уніяцькі Церкви. Їх відганяє від думки про з'єднання з нами страх, що вони теж втратять таким способом своє обличчя.

Сумно, але треба сказати, що в минулому багато з цієї латинізації було накинено силою Східним Церквам вузькозорими римо-католиками, які думали, що бути католиком, то значить бути латинником! Але ми не можемо тепер складати всю вину на їх плечі, особливо після Другого Ватиканського Собору.

Ви також кажете: «Бережіться екстремістів, золотів!» Чи с хтось екстремістом тільки тому, що повинується законам Церкви? Мені здається, що це той, хто впурто не повинується своєму єпископові і законам своєї Церкви, творячи собі свої власні закони, є екстремістом!

Одною з реформ, запропонованих для «на зближення» протестантів до Західної Церкви була «дероманізація» латинського обряду. На мою думку, одною з реформ, потрібних для наближення Православних Церков, є «ре-візантинізація» усіх католицьких Церков цього обряду!

Продовж багато років Римські Папи покладали свої наради на Українську Католицьку Церкву, як на звено для з'єднання відлучених слов'янських Східніх Церков. Ви кажете в своєму документі, що Ви не залишите місійної праці римському обрядові... Тут саме є місійне поле, для якого Українська Церква **ідеально** надається! Отже працюймо разом для з'єднання всіх братів того самого обряду, які від нас відлучені! Відкіньмо всю нашу стару ненависть і піздорливість, і ту ворожу атмосферу, що нас розділює. Затримаймо Візантійський обряд неторканим, щоб не відчужувати наших братів Православних ще більше, як вони вже є відчужені!..

Я не є українським священиком, хоч втішаюся привілеем відправляти богослужіння у візантійському обряді, так само як у моєму. Я вважаю собі за велику честь могти спільно з Вами і Вашими товаришами священиками служити Божому народові з великою візантійською традицією. Прошу Вашого вичачення, якщо я несправедливо образив когонебудь з Вас, але одночасно я щиро вірю, що мої слова Ви приймете як слова брата до брата.

Нехай Бог дасть нам мудрість розв'язати безліч проблем, перед якими стоїть ціла Церква у цьому моторошному модерному світі!

Щиро Вам відданій

о. Клейтон Берклей

капелян

Ст. Боніфас, Ман.

